

Monumenten van (on)macht – Fascistische herinneringscultuur in Abruzzo, 1918-1970 (Anna Durnez)

Deze thesis onderzoekt de ontwikkeling van de herinneringscultuur rond het fascisme in de Italiaanse regio Abruzzo tussen 1918 en 1970. Op basis van 90 erfgoedlocaties die verband houden met het fascisme, wordt daarbij de omgang met de materiële restanten van het regime bestudeerd. Daarmee bevindt deze thesis zich op het kruispunt tussen erfgoedstudies, *memory studies* en de studie van het fascisme. Via een combinatie van discoursanalyse en materiële analyse brengt het onderzoek in kaart hoe fascistisch erfgoed werd gecreëerd, gebruikt, vergeten, herbestemd en betekenisvol werd gemaakt binnen veranderende maatschappelijke en politieke contexten. De keuze voor de regio Abruzzo komt voort uit de vaststelling dat ondanks de hoeveelheid aan materiële restanten uit de fascistische periode, de regio opvallend onderbelicht bleef in de bestaande literatuur.

In het eerste deel wordt onderzocht hoe de publieke ruimte in Abuzzo tijdens de opkomst van het fascisme werd omgevormd tot een fascistische ruimte. De politieke toe-eigening van herdenkingsmonumenten van slachtoffers uit de Eerste Wereldoorlog staat hierbij centraal. Op basis van verschillende analyses van monumenten, wordt duidelijk hoe de symboliek en retoriek van het heldendom, opoffering en nationale eenheid door het fascisme benut werd om legitimiteit op te bouwen. Tegelijkertijd toonde deze analyses een regionale variatie aan, waarbij de provincies Teramo en L'Aquila een meer dubbelzinnige herinneringspraktijk ontwikkelden, beïnvloed door lokale politieke en sociale spanningen.¹

Het tweede deel richt zich op de urbanistische ambities van het regime, met bijzondere aandacht voor Pescara, een van de nieuwe steden die onder Mussolini's beleid vorm kregen. De administratieve hervormingen van 1927 in combinatie met de ideologische drang van het regime om een monumentale voetafdruk na te laten, resulteerden daarbij in grote plannen voor de stad. Het voorbeeld van Pescara toont daarbij aan hoe het regime trachtte om architectuur en infrastructuur in te zetten om consensus te creëren. In de praktijk leidde dit echter tot spanningen, lokale weerstand en interne verdeeldheid.

Het derde en laatste deel onderzoekt tot slot de impact van de val van het fascisme en de Tweede Wereldoorlog op de (im)materiële herinnering. De regio werd zwaar getroffen door de oorlog en door de aanwezigheid van zowel Duitse als geallieerde troepen langs de *Linea Gustav*, wat een diepgaande invloed had op de lokale herinneringsculturen. Na 1945 bleef echter een groot deel van het fascistische erfgoed behouden. Die keuze kwam voornamelijk voort uit economische beperkingen, een nationale neiging tot amnesie en een verschuiving van de aandacht naar het verzet. Dat resulteerde vaak in de loskoppeling van infrastructuur en de oorspronkelijke ideologie, wat past in een bredere nationale tendens.

De thesis concludeert dat het fascistisch gedachtegoed in Abruzzo niet eenduidig verworpen of omarmd werd, maar selectief werd aangewend voor lokale politieke doeleinden. De omgang met het fascistische erfgoed werd daardoor vooral gekenmerkt door pragmatisme. In de eerste twee hoofdstukken blijkt dit uit de opportunistische manier waarop het regime bestaande monumenten, herinneringspraktijken en stedelijke structuren inzette en aanpaste voor eigen doeleinden. Na de val van Mussolini en de Tweede Wereldoorlog resulteerde dit in het behoud en hergebruik van fascistische gebouwen en infrastructuren omwille van economische redenen, eerder dan ideologische. De sporen van het fascisme in Abruzzo functioneren zo als monumenten van zowel macht als onmacht en getuigen van de gelaagdheid van lokale herinneringsculturen.

¹ De regio Abruzzo bestaat uit vier provincies: Pescara, Teramo, L'Aquila en Chieti